

Реформування адміністративно-територіаль ного устрою: український та зарубіжний досвід

Представлено політико-правовий аналіз адміністративно-територіального устрою України та наукових підходів до його реформування.

Розглянуто залежність адміністративно-територіальної реформи від рівня розвитку демократичних інститутів, громадянського суспільства, її вплив на реалізацію політичних, економічних, соціальних реформ у державі. В історичній ретроспективі виділено закономірності циклічного розвитку системи адміністративно-територіального устрою.

Детально досліджено зарубіжний досвід реформи адміністративно-територіального устрою, системи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах, визначено їх завдання, особливості здійснення на сучасному етапі, перспективи використання в Україні європейського досвіду.

Для юристів, політологів, фахівців з державного управління, керівників усіх рівнів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів, широкого загалу читачів, які цікавляться державним будівництвом України.

УДК 32.001.316
ББК Х01
Р 29

Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України
(протокол № 11 від 22 грудня 2011 р.)

Рецензенти:

- І. А. Грицяк** – доктор наук з державного управління, завідувач кафедри європейської інтеграції Національної академії державного управління при Президентові України;
О. В. Батанов – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

Р 29 Реформування адміністративно-територіального устрою: український та зарубіжний досвід: Монографія / Кресіна І.О., Береза А.В., Вітман К.М., Дівак В.В., Іжа М.М., Коваленко А.А., Кучабський О.Г., Лойко Л.І., Матвієнко А.С., Перегуда Є.В., Стойко О.М., Явір В.А. / За ред. І.О. Кресіної. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Логос, 2011. – 400 с.

ISBN 978-966-171-491-4

Представлено політико-правовий аналіз адміністративно-територіального устрою України та наукових підходів до його реформування. Розглянуто залежність адміністративно-територіальної реформи від рівня розвитку демократичних інститутів, громадянського суспільства, її вплив на реалізацію політичних, економічних, соціальних реформ у державі. В історичній ретроспективі виділено закономірності циклічного розвитку системи адміністративно-територіального устрою.

Детально досліджено зарубіжний досвід реформи адміністративно-територіального устрою, системи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах, визначено їх завдання, особливості здійснення на сучасному етапі, перспективи використання в Україні європейського досвіду.

Для юристів, політологів, фахівців з державного управління, керівників усіх рівнів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів, широкого загалу читачів, які цікавляться державним будівництвом України.

УДК 32.001.316
ББК Х01

© Кресіна І.О., Коваленко А.А., Кучабський О.Г.,
Перегуда Є.В., Стойко О.М. та ін., 2011

ISBN 978-966-171-491-4

© Видавництво «Логос», 2011

Зміст

Вступ	5
-------------	---

Розділ 1. Історичний досвід становлення системи адміністративно-територіального управління в Україні ... 9

1.1. Система адміністративного управління українськими землями у добу Середньовіччя	10
1.2. Полковий устрій в період Козаччини та Гетьманщини	16
1.3. Українські землі у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій	20
1.4. Адміністративно-територіальні реформи в добу Української революції	43
1.5. Еволюція адміністративно-територіального управління на українських землях у 1920–1980 роках	48
1.6. Період державної незалежності України: пошуки шляхів ...	54

Розділ 2. Адміністративно-територіальна реформа в сучасній Україні: проблеми та перспективи 86

2.1. Суспільні реформи як необхідна умова трансформації адміністративно-територіального устрою в Україні	92
2.2. Соціальні механізми удосконалення адміністративно-територіального устрою в Україні	132
2.3. Правові аспекти врегулювання проблем адміністративно-територіального устрою в Україні	157
2.4. Концептуальні підходи до реформування адміністративно-територіального устрою в сучасній Україні	186
2.5. Шляхи вдосконалення адміністративно-територіального устрою в Україні	219

Розділ 3. Зарубіжний досвід реформи адміністративно-територіального устрою 256

3.1. Трансформація системи управління у Східній Європі	256
--	-----

3.2. Формування нової системи державного управління у Республіці Польща	268
3.3. Особливості трансформації управлінських інститутів в Угорській Республіці	285
3.4. Вплив трансформаційних процесів на становлення політико-управлінських інститутів у Чеській та Словацькій Республіках	297
3.5. Адміністративно-територіальна реформа у балтійських країнах	317
3.6. Сучасні тенденції реформування системи місцевого самоврядування у Західній Європі	340
3.7. Адміністративно-територіальні реформи у країнах СНД ...	357
Висновки	371
Додатки	378

Вступ

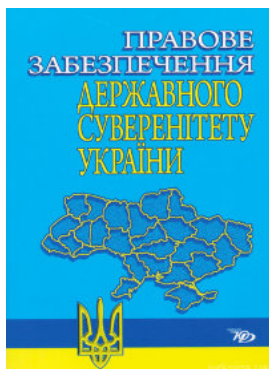
Монографія є продовженням серії науково-дослідницьких праць колективу авторів – науковців Інституту держави і права, присвячених аналізу політико-правових проблем адміністративно-територіального устрою сучасної держави, і зокрема України. Перша книга цієї серії «Адміністративно-територіальна реформа в Україні: політико-правові проблеми» побачила світ у 2009 р. й отримала схвальні відгуки як практиків (політиків, державних службовців), так і науковців (юристів, політологів, фахівців з державного управління). Відтоді проблематика адміністративно-територіальної реформи та реформи місцевого самоврядування практично зникла з порядку денного керівних органів Української держави. Якщо в 2010 році у Посланні Президента України В. Януковича до Українського народу ще зазначалося, що реформа місцевого самоврядування з метою суттєвого розширення повноважень влади на місцях, створення його економічного фундаменту, забезпечення виконавчими функціями є завданням на найближчу перспективу, з прийняттям нових Законів про місцеве самоврядування та про державні адміністрації до кінця 2010 року¹, то у наступному посланні² це питання навіть не піднімалося, загубившись у проблемах боротьби з корупцією та наркотиками, реформування сфер охорони здоров'я, освіти та пенсійного забезпечення.

На початку 2011 р. Президентом України було анонсовано про майбутні реформи у 21 напрямку життєдіяльності держави, серед яких передбачався другий етап адміністративної реформи в регіонах, а також реформа системи управління регіональним розвитком на рівні центральних органів виконавчої влади. Однак навіть через півроку детальнішої інформації щодо принципів, за-

¹ Послання Президента України Віктора Януковича до Українського народу (з Експертною доповіддю НІСД «Україна ХХІ століття. Стратегія реформ і суспільної консолідації»). – К.: НІСД, 2010. – С. 13.

² Виступ Президента України Віктора Януковича із щорічним посланням до Верховної Ради України 7 квітня 2011 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/19736.html>.

Книги, які можуть вас зацікавити

Правове забезпечення
державного
суверенітету України

Правові засади
оптимізації
адміністративно-терит
оріального устрою
України

Міжнародно-правові
засади миротворчої
діяльності міжнародних
регіональних
організацій у контексті
відновлення
територіальної
цілісності України

Обдурені. Зі
щоденників 1939-1945

Перейти до галузі права
Адміністративне право

Перейти на сайт →